

Asia: VN/31530/2023

Hallituksen esitysluonnos laiksi varhaiskasvatuksen palvelusetelistä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Kysymykset

Ovatko palvelusetelilain pykälät 1-3 perusteluineen selkeät?

Touhula Päiväkodit näkee, että pykälät 1 ja 2 ovat selkeät. Pykälän 3 kohta ”omavastuuosuus” on erittäin epäselvästi muotoiltu. Kohta ei saa johtaa tulkintaan, että laki rajoittaisiin palveluntuottajan oikeutta määrittää palvelunsa hinta. Näin tulkittuna on riski, että kunta halpuuttaa palvelusetelinsä arvon niin pieneksi, että yksityisen palveluntuottajan toimintaedellytykset lakkaavat, kun palveluntuottaja ei pysty kattamaan kustannuksia edes omavastuuosuudella eli asiakasmaksun lisäosalla. Tällainen toiminta johtaisi yksityisen toiminnan loppumiseen kunnassa ja siten kuntien välittömään pakkoon lisätä omia julkisia investointejaan varhaiskasvatuksessa.

Omavastuuosuus tulee laissa selkeästi kuvata olevan palvelun kokonaishinnan ja palvelusetelin välinen erotus. Lakitasoinen kielto määrittää palvelulle hinta olisi erittäin vahva elinkeinovapauden rajaaminen.

Ovatko palvelusetelilain pykälät 4-5 perusteluineen selkeät?

Touhula Päiväkodit näkee, että pykälät 4 ja 5 ovat selkeät.

Lain tulee varmistaa, että yksityiselle palveluntuottajalle toimintaympäristö on nykyistä ennakoitavampaa, mikä vähentää myös kunnalle riskiä palveluntuottajan toiminnan loppumisesta kunnassa. Palveluntuottajien mahdollisuus investoida laatuun ja päiväkotien määriin ja kapasiteettiin on myös entistä parempi, kun toimintaympäristön ennakoitavuus varmistetaan riittävästi lailla.

Onko palvelusetelilain pykälä 6 perusteluineen selkeä?

Touhula Päiväkodit näkee, että palvelunkäyttäjällä (perheellä) tulisi olla oikeus vaatia palveluseteliä, jos se on kunnalla käytössä. Mikäli seteliä ei myönnetä, on hakijalle (perheelle) annettava valituskelpoinen, perusteltu päätös.

Ovatko palvelusetelilain pykälät 7-8 perusteluineen selkeät?

§7 arvon määräytyminen on erittäin epäselvä ja sekava palveluntuottajan aseman osalta ja vaatii siten selkeyttämistä. Pykälässä 7 ei nyt selkeästi tarkastella palvelusetelin arvon kohtuullisuutta suhteessa palveluntuottajaan. Touhula Päiväkodit näkee, että parhaimmillaan yksityiset palveluntuottajat toimivat kunnan kumppanina, mikä edellyttää avoimuutta ja pitkäjänteistä yhdessä tekemistä. Nykyisellään kunta voi päättää palvelusetelin arvon jäädyttämisestä tai alentamisesta vain ilmoittamalla siitä palveluntuottajalle, mikä ei tue pitkäjänteistä kumppanuutta eikä palveluntuottajan mahdollisuutta investoida laatuun ja kapasiteettiin kunnassa.

Lakiin tulisi lisätä velvollisuus tarkistaa palvelusetelin arvo perustuen kunnan oman palvelutuotannon kustannuksiin ja vuosittaiseen alan kustannuskehitystä kuvaaviin indekseihin sekä viipymättä mikäli tapahtuu äkillisiä, palveluntuottajasta riippumattomia kustannustason muutoksia esim.inflaatio tai palkkaratkaisut. On myös välttämätöntä säätää lailla kunnalla velvollisuus tarkistaa palvelusetelin arvoa vähintään kerran vuodessa, kuten useiden kuntien sääntökirjassa jo nyt todetaankin.

Touhula Päiväkodit näkee myös, että jokaisella lapsella varhaiskasvatuksessa on oikeus tarvitsemaansa tukeen. Kunnat osallistuvat kuitenkin vaihtelevasti yksityistä päiväkotia käyvän lapsen tukitoimien kustannuksiin mutta odottavat silti tukitoimien toteutuvan, mikä on kestämaton yhtälö. Sivistysalan jäsenkyselyssä (2024) 60 prosenttia vastaajista sanoi, että lapsen tukeen kunnalta saatu resurssi ei ole oikein mitoitettu.

Pykälään 7 tulisi lisätä palvelusetelin korotusperusteet siten, että palvelusetelin arvoa korotetaan lapsen iän ja tuen tarpeen mukaan.

Ovatko palvelusetelilain pykälät 9-12 perusteluineen selkeät?

Touhula Päiväkodit näkee, että pykälät 9-12 ovat melko selkeät. Perheellä tulisi olla oikeus vaatia oikaisua, mikäli kunta ei ole myöntänyt palveluseteliä, vaikka yksityisellä palveluntuottajalla olisi mahdollisuus ottaa lapsi varhaiskasvatukseen.

Ovatko varhaiskasvatuslain ja asiakasmaksulain muutokset perusteluineen selkeät?

Kyllä

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Vaikutusarviot puuttuvat lähes kokonaan. Kunnat säästävät jo nyt hyödyntäessään palveluseteliä, mikä olisi syytä kuvata jo nykytilan kuvauksessa, jossa nyt on esitetty faktojen sijasta näkemyksiä Esityksestä saa sellaisen kuvan, että palveluseteliä koskeva lainsäädäntö vain nostaisi kuntien kustannuksia, vaikka se kumppaneina toteutettuna mahdollistaa sekä kunnalle kustannustehokkaan toimintatavan että yksityiselle palveluntuottajalle toimintaedellytykset. Kunnan oman

palvelutuotannon kustannus on valtakunnallisesti yli 20 % yksityistä kalliimpaa tällä hetkellä. Kunnat eivät käyttäisi palveluseteliä, jos se olisi kalliimpaa kuin oma tuotanto.

Vaikutusarvioinnissa ei ole huomioitu, mitä tapahtuu, jos palvelusetelin arvo ei vastaa palvelutuotannon kustannuksia. Tämä voi johtaa ja on johtanut palveluntuottajien määrän vähenemiseen, erityisesti pienten toimijoiden lopettamiseen. Nykytilanne on yksityisten varhaiskasvatustoimijoiden kannalta haastava, sillä palvelusetelin arvo on jäänyt jälkeen kunnan oman tuotannon kustannuksista, eivätkä kerroinkorotukset ole riittäviä. Toimintaympäristö on ennakoimaton, koska indeksikorotuksia ja uusien palvelusetelien myöntämistä on jäädytetty. Yksityisten palveluntuottajien joutuessa lopettamaan toimintaansa, kunta joutuu lisäämään omia julkisia investointejaan.

Pelkkä palvelusetelijärjestelmän olemassaolo ei riitä varmistamaan yksityisten toimijoiden toimintaedellytyksiä.

Onko teillä täydennettävää esityksen nykytilan kuvaukseen tai muuhun tekstiin?

-

Ilola Kaisa
Touhula Päiväkodit - Kaisa Ilola, Toimitusjohtaja